

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
küldendőkSzékelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.Előfizetési pénzék,
reklamációkBecsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarh. ely
Árpád-utca 3.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Waisay

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Jótekonyság.

A jótekonyság a keresztyén élet gyümölcse. Minél nagyobb számban látjuk a jótekonyságot: annál erősebb a keresztyén élet. Egyikből megítéljük a másikat. Ha már ezen alapigazságot alkalmazzuk a mai kor keresztyén életére: szomorú kép tárul elénk. Nem valami nagyon dicsekedhetünk sem keresztyén életünkkel, sem ebből folyó jótekonyságunkkal. A világ még nem ismeri eléggé a *keresztyénség alapelvét*, s így természetesen nem is követheti. S miiben nyer kifejezést legszembetűnőbbben ezen keresztyén alapelv? János evangélista ezen mondásában: *Uj parancsolatok adok nektek: Fiacskáim, szeressétek egymást.* Szeretet a keresztyén vallásnak alapigazsága, éltető lelke. Ebből a szeretetből fakad a jótekonyság üdítő forrása, s ezer meg ezer ágazatban terjed szét a keresztyén társadalomban.

Mert nemcsak egy neme van ám a jótekonyságnak, hanem számtalan. Nemcsak az a jótekonyság: midőn erszényedet megnyitod és a koldusnak alamizsnát nyújtasz, vagy valamely közcélra adakozol. Jótekonyság az is, midőn a beteget meglátogatod, a szenvedőt megvigasztalod, a ruhátlan felruházod. Jótekonyság az a jó tanács, melyet a tanácstalannak nyújtasz. Jótekonyság: a bűnösnek megtérítése; az istenkáromlók intése. Jótekonyság mindazon cselekedet, mely által nem ön céljaidat mozdítottad elő, hanem embertársaidnak, a közügynek, istenországának szolgáltál. S mindennek egyedüli forrása: a szeretet. Még a hit is, ha cselekedetei nincsenek meghalt állapot. (Jak. II. 26). Ezért mondja az apostol: Ha jövendőt tudnék is mondani, és minden titkot és minden bölcsességet tudnék is és ha

egész hitem volna is, ugyannyira, hogy a hegyeket elvinném helyekről: *ha szeretet nincs bennem, semmi vagyok.* (I. Kor. XIII. 2.)

Látod, keresztyén embertársam, szeretet nélkül ilyen semmi vagy. Zengő ércz és pengő czimbalom, amelyben nincs élet. Szeretet nélkül az emberi társadalom egy csatatér, hol ember ember ellen állandó küzdelmet és harcot folytat. Az erősebb marja. A gyöngye meghuzza magát és hallgat. A cselekedetnek rugója: az önzés, az egyéni érdek. Minden ember csupán a maga hasznát nézi. A főczél az, hogy minél több kényelmet és élvezetet szerezzünk. A más baja, a más szenvedése, búja, bánata; a közügy, az emberiség előhaladása: az nem érdekel, mert hiányzik a szeretet. Szeretet nélkül pedig nincs jótekonyság, nincs keresztyén élet. Ez az oka tehát, hogy olyan sivár a mostani társadalmi élet; olyan rideg a családi tűzhely és olyan közönyös, se hideg, se meleg egyházi életünk is. Pedig milyen tágas mező mind a három, mennyi munka, mennyi teendő várokozik itt minden egyes emberre.

Régen a protestántizmus vezérszerepet vitt a jótekonyság terén. Mikor a református vallás megalakult, hiányzott minden egyházi intézményünk. Csupán egy volt meg: a *keresztyén szeretet*. És ez létre hozta, megteremtette minden intézményünket. Apáink alapot vetettek, építettek. Mi, ugyszólva, készen kaptuk az épületet. De, azért a mi kötelességünk sem kisebb, mint őseinkké volt. Nekünk kell fejleszteni és megtartani templomainkat, iskoláinkat. Nekünk kell a szeretet alapfundamentumán állva, jótekonysági intézményeket teremteni, és azokban a mi hitünknek cselédeiről gondot viselni. Nekünk kell ez intézmények által a szeretetet, a békességet, a

türelmet, a Krisztusba vetett élő hitet átplántálni a Krisztus nélküli társadalomba. Ez a mi feladatunk, ez a mi jótékonyági munkánk. Ebben a munkában részt kell venni szegénynek és gazdagnak egyaránt. Csak előre!

Siculus.

Az alkoholizmus.

A kedvelt »Genévre« pálinka kénsavval szokott hamisítva lenni, az angol »Gin« árpából és rozsból van készítve, hamisítják spanyol borssal, szénsavas rézélénnnyel, a Ginnek alkohol tartalma 22—49%, többnyire azonban 32—35%. A mi pálinkáinkat vasélénnnyel is szokták festeni. Léteznek törvényesen engedélyezett festései a szeszitaloknak; Angolországban, de különösen Londonban már annyira elterjedt az iszákosság, hogy a törvényhozás a nagy baj megfékezésére törvényt léptetett életbe, amely ez év január elsejétől van érvényben. A törvény már magát az iszákosságot kihágásnak minősíti és az iszákosokat a büntető bíróság az ugynevezett feketekönyvbe jegyzi föl és egyuttal fényképeiket is mellékli. Ezeket a feketekönyveket minden italmérésbe elküldik és súlyos büntetés terhe mellett tilos a közismert iszákosnak szeszestalt kiszolgáltatni. Ennek a törvénynek alapján elegendő válások, ha az asszonyt háromszor megbüntetik iszákosság miatt. Már egy hét mulva többen jelentkeztek, akik ez okon indítják a válópert feleségük ellen. Mint tagja a helybeni székely társaságnak az őszkor indítványba

hoztam egy átiratot az alispáni hivatalhoz küldeni, hogy a szombaton délután és este a pálinkaboltok bezárassanak, mivel a munkások ez időtábján kifizetett bérüket sok esetben egyenesen a pálinka üzletbe viszik. Hogy mi volt ennek az eredménye, azt még eddig nem tudom.

A pálinka ivás szükséges voltának érvelésére, miszerint a nehéz kézimunkával dolgozóknak szükséges a pálinka, bor, vagy sör ivás, hogy újabb erőt nyerjen a munka folytatására, azt kell válaszolnom, hogy ez a felfogás teljesen téves, mivel a szesz ital élvezete után a test ugyan izgatottabb és a kedély is vidámabb szokott lenni, mire azonban előbb-utóbb mulhatatlanul bekövetkezik a lankadság; egy csupor tej nem izgatja a testet föl, hanem valóságos erőt — tartós erőt — minden ebből következő lankadság nélkül ad, minélfogva én a nehéz munka után bekövetkező fáradság ellen legcélszerűbbnek tartom a tejet és a szomjuság oltására a friss vizet; azt ne mondja nekem senki, hogy én nem ismerem a nehéz munkát, mert én már 15 éves koromban katoná, később tiszt, ismét közkatoná voltam, hadjáratokban és fogságban ismertem meg az élet küzdelmeit, végeztem a nehéz kaszárnyai munkát, minélfogva jogom lehet saját tapasztalatom alapján a munkás élet terhét és súlyát megbirálhatni, annyival inkább, mert gyermek éveimben áldott emlékü szüleim házánál láttam az élet terhes küzdelmeit, de a legtisztább és józanabb életmódot is.

Dániában és Svédországban is szigorú intézkedésre volt szükség az iszákosságnak tovább

TÁRCZA.

A szülői szeretet.

— Irta: *Csiki Albert.* —

Mindenki megvethet, mindenki elhagyhat, — de édes anyád soha. Oh az anyai szeretet végzetlen; az mindent pótol, mindent feledtet velünk. S mintha a Mindenható is a szenvedést, mit az anyára mért, mikor az első emberpárt kiűző a paradicsomból, az anyai szeretettel akarta volna enyhíteni. Nem lehet ezt leírni, mit érezhet az anya, mikor gagyogó kisdede gügyögve mondja ki az első érthető szót: anyám. Többet ér a mennyországnál, mindennél és szó neki.

Az édes anya örökös szeme kísér a bölcsőtől kezdve mindaddig, míg élni meg nem szünik. Megváltozhatol, rossz lehetsz, súlyedhetsz, vagy emelkedjél a legmagasabb polczokig, az ő szeretete nem változik, állandó és örök. Dorgálhat, intet, de az a dorgálás, az az intés is tele a végzetlen szeretettel, s jaj neked, ha azt meg nem fogadod. Pedig hányszor nem hallgattunk a jó anya intő szavára? Hányszor lakolunk meg keservesen azért, mert letértünk arról az utról, melyet ő jelölt ki számunkra.

A falu legvégén, szegényes házban lakott Nagy István fiatal feleségével. Bár szegények voltak, bár küzdeni kellett minden falat kenyérért, azért panasz nem jött ajkaikra, azért boldogok, megelégedettek voltak, s ha néha-néha a férfi el is szomorodott, csüggedett is, a fiatal menyecske olyan jól megtudta vigasztalni, hogy minden but, gondot elfeledett.

Boldog megelégedésben éltek, s hogy boldogságuk még teljesebb legyen, egy kedves fiu gyermekkel áldotta meg Isten házukat. Lehetetlen leírni a kis csöppség iránt érzett szeretetüket. A mint nőtt a kis fiu, akképpen nőtt szeretetük is. Folyton szövögették a szép jövőt, hogy majd, mikor nagy lesz a kis Istvánka, majd hogy lesz, mint lesz. A kis Pista pedig, mintha beakarta volna váltani a hozzá fűzött szép reményeket, gyönyörűségeesen fejlődött testben, lélekben.

Telt az idő. A kis fiu már iskolába járt, s mikor hazavitte az első iskolai bizonyítványt, a boldog szülők nem cseréltek volna Dárius kincsével. A gyerek nagyon jól tanult, a mikor a falusi iskolát elvégezte, a pap meg a tanító biztatására elhatározták, hogy beviszik a városi középiskolába. Hej, pedig keservesen telt a tanítással. De ők türetek, küzdöttek, sokszor nélkülöztek, csak hogy egyetlen fiuknak küldhessenek pénzt a tanuláshoz.

A mi a tanulást illeti, Istvánka elég jól tanult, hanem a miként nőtt, mindinkább szívébe férközött a nagyravágás, az urhatnámság. Igen

terjedése ellen. Az én jelenlegi elbarangolásom a mi felsőbb és alsóbb társas rétegeinknek darázs fészékbe azt a benyomást hagyja bennem vissza, hogy a kitűzött célt, — a szeszesitalok élvezéséből származó káros befolyást feltüntetni — és ez által ezt a veszedelmes szenvedélyt korlátozni — én ezen az uton soha el nem fogom érni, ha nem említem meg teendőinket az ellen; az előtt azonban legyen megengedve egy pár szót a szeszesitalok káros voltáról a gyermek életre vonatkozólag még felemlíteni.

A régi közmondás szerint a bor az öregek teje s a tej a gyermekek bora; sok szülők a gyengélkedő vagy gyenge testalkotású gyermekek-nél a bort tartják egyedüli gyógyszernek, a mit már annyira visznek, hogy az orvosok megkérdezése nélkül a bábák is ilyen gyenge gyermekek-nél csak malagát ajánlanak, amiből aztán a többi gyermekek is azon ürügy alatt, hogy nekik is jót tesz, isznak. Az altatórészek és a szeszesitalok élvezete pedig a gyermekekre sokkal kártékonyabban hatnak, mint a nagyokra; gyermekek-nél a szeszesitalok adása hamarabb idéz elő halált, mint felnőtteknél; azok a gyermekek, akik malaga, vagy másféle szeszesitalt ittak, mindig feltűnőleg kisebbek a rendesnél és könnyebben megbetegednek; óvjuk tehát a gyermekeket a szeszesitalok ivásától; a huszadik év kezdetétől fogva már nem hat ugyanannyira kártékonyan, de ne tessék félreérteni, kártékonyan fog az mindig hatni, ha még oly kicsi adagban is használjuk; szinte fele a gyenge elméjű, hülye, nehéz

elkényeztettek. Nélkülözni kellett volna, hogy megszoktassák, s akkor a jó alap, mely meg volt, nem romlott volna el. De így, utoljára még szegény szülőit is szégyelleni kezdte. Irigyelte a tanuló társait, kik olyan cifrán, uriasan öltöznek. Irt is haza, hogy bizony már neki is elég volt az otthon szótt, és készített ruha, s hogy küldjenek legalább 30 forintot, hogy csináltasson ő is olyan ruhát, mint a többieknek van.

Harmincz forint? Szent Isten, honnan, mikor még harmincz krajczár is alig van a háznál. Szegény anya, hány álmatlan éjszakát töltött azon gondolkozva, hogy miként lehetne annyi pénzt összehozni. Hányszor lett nedves feje alatt a párna könnyeitől, siratva az ő szeretett fiát, kit nem tudnak úgy járatni, miként a gazdagok járatják gyermekeiket.

Nem volt más mód, a házukra vettek fel a takarékból pénzt, úgy gondolkozva, hiszen majd, ha Istvánka ur lesz, akkor ő ki fogja fizetni. Oh hogy örvendett a szegény anya, mikor elküldhette a pénzt.

István urfi, mint őt hívták a falubeliek, akkor már hetedik gimnázista volt. Alig hogy megkapta a pénzt, hamar le is járatta, abból ugyan nem költött ruhára még egy fillért sem. Miért oda haza hetekig törték a fejüket, keservesen dolgoztak, azt ő egy pár éjszaka szépen lejáratta, minék az lett a következménye, hogy István urfi szürét szépen kitétték az iskolából.

Meg sem írta szüleinek, azoknak a parasz-

nyavalyás és siket-néma gyermek-intézetekben lévőök olyan szülőtől származnak, akik iszákosok voltak.

Legrain »Hérédité et Alkoolisme« csimű munkájában (Páris 1889.) egy nevezetes esetet említ fel: egy 17 éves tolvajnál a következő tünt ki: ő maga mint gyermek már sokat ivott, 14 éves korában a rendőrségtől már többször mint részeg, az utcáról bekisértetett, atyja gyenge elméjű és részeges, 6 nagybátyja mind részegesek, egy nagynénje elmebeteg, egy másik felakasztotta magát. Donders egy igen előkelő élettanár azt állítja, hogy ha mától fogva egy csöpp alkoholt többé nem isznak, az egész ivási ösztön néhány nemzedék után megszűnik; kövessük hálás köszönettel!

(Vége köv.)

Lajos napján.

Enyhe fuvalmán kél a nyári szellő
Hol az örökvirányu cyprus él,
De szárnyán nincs, a mint volt egykor, régen —
Egy-egy túrini, áldott, szent levél.

Nem tengerekről száll felénk a szellő,
A honnan áldást, uj reményt hozott:
Jel nélkül álló sirről mond beszédet,
A melyre szívünk fájón feldobog.

Beszél a sirről, melynek üregéből
Ragyogva tör ki fényes glória —

toknak, — mint ő szokta nevezni — hanem szépen felment a fővárosba, szaporítani azoknak a számát, akik a társadalomnak, a fővárosnak a söpredékét, a szennyét képezik. Itt aztán rövid idő alatt kenyérkereset utáni mód minden fokán keresztül ment. Napról-napra sülyedt a posványban lennebb-lennebb.

Odahaza pedig szövögették a szép álmakat, tervezgették a szép jövőt, míg aztán egy napon megkapták az értesítést az igazgatóságtól, melyből aztán megtudták a valót. Es az anya, bár fájt, de mégis mentette az ő fiát.

— Féltsz szegény haza jönni — mondotta könnyező szemekkel az urának.

— Mégis csak az lett volna a rendje — szólt fejét csóválgatva Nagy István.

— No, no, ne duzzogjon kigyelmed. Bizonyosan jóvá akarja tenni a hibáját, Nézzé meg, hogy majd egyszer csak betoppan, mint valami nagyságos ur.

— Jó, jó, adja az Isten, hogy úgy legyen — dűnyögött a férfi, nagyot szippantva a csutorából.

— No hát akkor ne haragudjon mán kigyelmed.

— Hiszen haragudni nem haragszom, de amondó vagyok, hogy...

— Mit akar kigyelmed?

— Hogy jobb lett volna, ha itthon maradt volna. Lett volna szegény, de becsületes ember,

Ott lenn alszik, álmodik nemzetéről:
Magyar szabadság nagy apostola.

Álmodja tán: erős, nagy és hatalmas,
Fennséges e nép, milyen ő vala . . .
Vagy látja tán rút harczát törpe kornak:
Az első én! azután — a haza.

S lehallik tán az új bölcsék beszéde:
Ábránd, hiba a lelkes, régi tűz!
Ma úgy menti a hont a józan férfi,
Ha fön, magasban — érdemrendet üz!

A nép baján, szomorú szenvedésén,
Ha földre nyomják szörnyü terhei:
Dús lakomának habzó kelyhe mellett
Segitnek szóval, hü vezérei.

Mosoly vagy intés, a mely jó felülrőj:
Csodás erővel szent varázsütés!
Láttára tűnik minden s lesz a múlté,
Nagynak, dicsőnek: ásott sirja kész.

S feledjük mind, a miket csak fogadtunk,
Bár köt hozzájuk szentelt esküvés,
Nem jut eszünkbe többé ma: a tegnapi
Elszállt agyunkból az emlékezés . . .

E sirról is, a honnan száll a szellő,
Mi gyorsan, mélyen megfélekedzünk!
Pedig »fogadtunk« egykor szobrot, fényest —
Hogy felirjuk rá Kossuth szent nevét!

Dicsőség fényét ő gyújtá fölöttünk,
Egész világra, messze ragyogót

OROSZLA

mint én, mint volt az apám. Hej, mert kutya világban élünk.

— No, no édes gazdám, ne ítéljen olyan hamar, hiszen még nem tudunk semmit.

— Nem tudunk az igaz, de sejtek valamit. Éppen a tegnapi is ehhez hasonló esetet olvasott fel a tiszteletes úr az újságból, s akkor is mindjárt a fiam jutott eszembe.

Nagy csend következett. Az asszony a szemét törülgette, az ember a pipáját tömögetve jó kapadohánnyal, gondolkozott. Becsületes, napbarnitott arczáról le lehetett olvasni minden gondolatát . . . Vagy talán tudott is valamit a fiáról, csak nem akarja elkeseríteni az asszonyt? . . .

Igy telt el már egy hosszú ős. Tél van. Künn sivit a hideg téli szél, csapkodja a havat az ember arczába. Isten kísértés most oda künn lenni. Boldog ilyenkor, kinek van meleg szobája, hol nem érzi a tél dermesztő fagyát.

Nagy István feleségével ott üldögélt a kemence mellett, melyben pattogva égtek a fahasábok, lángjukkal megvilágítva a szegényes szobát. Szótlanul ülnek, de gondolatuk azért egy helyen jár. Azon gondolkoznak, hogy vajjon neki, az ő gyermeküknek, van-e meleg szobája; vajjon nem fázik, nem éhez-e? . . . Benn vidáman pattog a tűz, künn pedig a fergeteg zugva, bögve kergeti a havat, a jégszilánkot, s rémesen rázza az ablakot . . .

Vagy talán nem is a fergeteg rázza? Az ajtó halkán, nesztelenül felnyílik s valaki belép. Csak akkor veszik észre, mikor elémeget a kemence világáig.]

— Jó estét, — szól az idegen hosszú, tompa hangon, s lerogyik az asszony lábánál.

Ez a hang magukhoz térítette meglepetésükből a szülőket. Az asszony felsikoltott és szótlanul ölelte magához a földről a jövevényt. Az ember pedig világot gyújtott. Nem hitt szemeinek. Az arcz, igen az arcz, az az ő fiáé, de egyéb, a test az nem. Szánalmas egy alak volt. Az ember kemény, edzett szívét szorulni érzé. Vékony, nyári ruha volt a fiun, melyből itt-ott kilátszott meztelen teste. A nagy hidegtől annyira átázott, hogy eszméletét veszíté. Nagy István nézte, nézte szótlanul a megtért fiut. Barázdás arczán egy nehéz köncsepp gördült végig. Az anya pedig nem gondolt egyébre, csak hogy ismét láthatja egyetlen gyermekét. Csókolta, beszélt hozzá. Csókjaival akarta felmelegíteni annak hűlő ajkát.

A fiu kissé föleszmélt. Látszott, hogy mondanai szeretne valamit, de nincs hozzá ereje. Éppen akkor kinyílt az ajtó, s két csendőr lépett be. A fiu összerázkódott s alig hallhatóan suttogetta:

— Bocsássatok meg.

Feje aláhanyatlott, kiszenvedett. Itt már késő volt a földi igazságszolgáltatás. Itéljen felette a legfőbb bíró, ki a szivekbe, a lelkekbe lát.

A csendőröktől tudták meg a boldogtalan szülőket, hogy fiukat többszörös lopásért már régóta üldözik.

Megtörtén nézték a halottat. A férfi tompa fájdalommal, az asszony pedig ráborult a hűlő tetemre, és csendesén zokogva imádkozott, a büns fiu bünbocsánatáért . . .

Isten ígéje.

— Meddig kísért az Ur?! . . . —

I. Kór. 10. 13. Kisértés nem vett elő titeket, hanem csak emberi. De hü az Isten és nem hagy titeket erőtök felett kísértetni, hanem a kísértéssel együtt kimenekedést is ad avégett, hogy elszenvedhessétek.

Olvassátok, olvassátok az ígét sokszor, nagyon sokszor. És gondolkoztattok fölötté sokat, nagyon sokat. Mert a mi a száraz barázdák szomju hantjának az eső, a mi a rabmadárnak a szabad lég: az ez ige a megpróbáltatások veszője alatt szenvedő, az élet keresztjének terhe alatt nyögő, az örökké küzdő harczoló emberre nézve. Erő. Erő, mely megvyugt, fölemel, vigasztal, éltet. Olvassátok! Gondolkozzatok! Az abban rejlő erőt csak érezni lehet. De kifejezni nem; de leírni nem: ha angyalok nyelvén szól is valaki, ha csillagokba mártja is bár valaki tollát.

Meddig kísért az Ur?! . . . Szóljanak a példák.

Negyven esztendei gyötrő, pusztai bolyongás után az ígét földje mellett áll az agg, százhusz esztendő Mózés. Ifju erővel dobban meg megvénhedt szive a remény megvalósulásának küszöbén.

De csalódik. Meg kell hálnia a Nóbé ormán. Milyen csalódás lehetett a Mózés csalódása! . . .

Jefte győzedelmes csatájából diadalmában érkezik haza. Eléje siet leánya. És fel kell áldoznia elhamarkodott fogadásának. Milyen lelketrázó kin lehetett a Jefte kinja! . . .

Jób, a kegyes pátriárka elveszti gyermekeit, barmait, majd egészségét. Milyen veszteség lehetett a Jób vesztesége! . . .

Heródes megöleti a bethlehemi határban nyugvó ősanának, Rákhelnek gyermekeit is. Milyen gyász lehetett a Rákhel gyásza! . . .

Mária átéli a Krisztus szenvedéseit, vívódásait, megaláztatását, golgothai kinját. Milyen észbontó fájdalom lehetett a Mária gyásza! . . .

A Mózés csalódása: kísértés. A Jefte lélektrázó kinja: kísértés. A Jób vesztesége: kísértés. A Rákhel gyásza: kísértés. A Mária észbontó fájdalma: kísértés.

És minő kísértések! Nagyok. Hihetetlenül nagyok. Azonban nem emberfelettiek. »Emberi« kísértések. Emberi erőhöz mérték. Elszenvedhetők. Mert »hü az Isten és nem hagy titeket erőtök felett kísértetni.« Addig próbál, addig sujt, addig kísért csak, amíg elhordozhatjátok. Amidőn az emberi erő határát elérik, akkor az Isten »a kísértéssel együtt kimenekedést is ad avégett, hogy elszenvedhessétek.«

Sujtson bár a csapások villáma; verjen bár a szerencsétlenségek zápora; kinozzon a lelket rázó kin; érjen csalódás; vágja szivedbe saskarmait észbontó fájdalom: e kísértések fölött is meg nem törve, le nem győzette állsz meg, ígygen szólva az apostollal: »nyomorgattunk, de nem szorított meg; kételkedünk, de mindenestől nem esünk kétségbe. Háborúságot szenvedünk, de

DITŐK.

S e fény egekre szálló sugarával,
Hogy sirja nyílt, -- ott végsőt lobogott . . .

Utólszor volt, hogy nemzetek csodálták
Hősköltemények — népe fiait,
Mikor a gyász setét, fenséges napján
Egy ország hozta ide könnyeit.

. . . És áldozatra gyűlt az ország népe;
Lobogva tört a láng az égre fel:
Örök emléket az örök dicsőnek!
Dobbant egybe sok százezer kebel.

Magasra szállt a szent tűz égő lángja,
Hirdette: nagy, nemes az ősi hon; —
De a miért a lelkes nép meggyújtá,
Feledve a szobor, nem áll a pantheon . . .
Enyhe fuvalmán kél a nyári szellő,
Hol az örök viránu cyprus él,
De szárnyán nincs, a mint volt egykor, régen —
Egy-egy túrini, áldott, szent levél.

Nem tengerekről száll felénk a szellő,
A honnan áldást, új reményt hozott:
Jel nélkül álló sirról mond beszédet,
A melyre szívünk fájón feledobog.

Szállj vissza szellő, szállj a sirra, melyből
Ragyogva tör ki fényes glória . . .
Ott lenn alszik, áldodik nemzetéről
Magyar szabadság nagy apostola.

Lelkünk beszédét vidd a pusztá sirhoz
A melyből ragyog fényes glória:
Áll a szobor — minden magyar szívében!
A nép szerelme — nagy pantheona!

Incze Béla.

abban el nem hagyatunk; megaláztatunk, de el nem vesziink.» (II. Kór. 4. 8. 9.)

De csak akkor, ha e kérdésre: *meddig kísért az Ur, erős kittel, kételkedést nem ismerő bizonyossággal feleled: »kísértés nem vett elő titeket, hanem csak emberi. De hű az Isten és nem hagy titeket erőtlök felett kísértetni, hanem a kísértéssel együtt kimenekedést is ad, a végett, hogy elszenvedhessétek.«*

Bardocz.

Molnár Imre.

Hazai krónika.

A király Budapesten. Ő Felsége a bonyult politikai helyzet megoldása végett aug. 19-én Budapestre érkezett. A szabadelvűpárt vezérférfiai közül többeket kihallgatott. De még döntés nem történt.

A nemzeti engedmények ellen erősen küzdenek Bécsben. Ő Felsége elnöklete alatt az elmúlt héten tanácskozások voltak, amelyen az adandó engedményeket tették szóvá. Különösen a magyar vezényleti nyelv az, mely sehogysen fér az osztrák tisztek fejébe. Nem tudják elképzelni, hogy magyarul is lehessen kommandirozni. Nem sokára meglátjuk, hogy mi főtt a bécsi konyhán.

A székelyek segítése. Sándor János főispán, a székelyföldi kirendeltség vezetője, e kirendeltségnek eddigi tevékenységéről részletes jelentést terjesztett be Darányi Ignác földmivelésügyi miniszterhez. E jelentés szerint első ténye az volt, hogy a székelyföldi munkásviszonyok javítására s a romániai kivándorlás ellensúlyozására megindította a székelyföldi keresetnélküli munkásoknak magyarországi vállalatoknál való elhelyezését. Részt vett az aradi és debreczeni székely háziipari árusok rendezésében. A székelyföldi hitel-szövetkezetek értékesítő szövetkezetekkel való ki-egészítésében közreműködött, szervezte a gazdasági egyesületi titkári állásokat. Székelyföld szarvasmarha- és juhállományának följavítására kiváló tenyészállatokat osztott ki. A tevékenység előkészítésének alapjául szolgáltak a tusnádi nagygyűlés tárgyalásai, a földmivelési miniszter tanulmányutja s a gazdasági egyesületekkel folytatott részletes megbeszélések. Szeretnők tudni, hogy a kormánybiztos ur mit tett a valláserkölcsei élet megerősítése és a székely képzés érdekében. A míg a nép erkölcsileg meg nem javul, addig a székely kérdés sem fog megoldatni.

Világkrónika.

Oroszország úgy látszik nem hagyja anynyiban, hogy immár rövid idő alatt, két képviselőjét gyilkolták meg a törökök. A császár rendeletet adott ki és a feketetengeri hajóraját török vizekre küldötte. Ebben háborus szándékot látnak.

Párizsban egy földalatti villamos vasút ki-nyuladt és 19 ember vesztette életét. A szeren-

csétlenül járt emberek hátramaradottjai iránt igen nagy a részvét.

Az angol király aug. 31-én Bécsbe érkezik az osztrák császár meglátogatására.

Az orosz és német alattvalók helyzete. Az oroszok Finnország oroszosításánál kiméltlenül járnak el és ép úgy a németek sem kimélnék semmit, hogy Elzász-Lotharingiában, északi Schleswig-Holsteinban és Porosz-Lengyelországban németesítő tervüket kivigyék. A németek eljárásában ugyan nincs meg az orosz durvaság, de azért nem kisebb kegyetlenséggel irtanak ki mindent, mi a régi hazára emlékeztetné azok lakóseit. Az észak-schleswigi iskolásgyermekeknek büntetés terhe alatt el van tiltva dánul beszélni. Szü-leik rögtön rendőrileg lesznek üldözve, ha csak egy olyan gyűlésen is résztvesznek, hol bármi dán dologról dicsérelőleg lesz említés téve. A dán újságírók legnagyobb része börtönviselt ember, mert Schleswiget, déli Jütlandnak mertek nevezni lapjaikban. A dán himnusz, vagy más dán énekek éneklése, szintugy a dán vörös-fehér szín a »Dannebrog« használata büntetés terhe alatt el van tiltva. Annyira szemfülesek a porosz hivatalnokok, hogy a napokban elfogtak és megbüntettek egy dán, mert fehér kutyájának olja vörösre volt festve s így nyíltan tüntetett a vörös-fehér dán szín mellett. Természetes, hogy a kutyaól más színűre lett hivatalból befestve. Azokkal a dánokkal szemben pedig, kik nem jelentik ki hivatalosan, hogy porosz állampolgárok — épp oly irgalom nélkül jár el a porosz, miként Finnlandban az orosz. Ezeket kiutasítják az országból. Ez évben is harmincz részesült e sorsban. Milyen más sorsa van nálunk a nemzetiségeknek, s mégis magyar elnyomásról beszélnek!

Egyházi élet.

Az ákosi templom fölavatása. Mult szá-munkban egy rövid hír keretében megemlékez-tünk az ákosi templom fölavatásáról. Most a tem-pлом aratási ünnepély lefolyásáról adjuk a követ-kező, részletes tudósítást: Hosszas várakozás után az országos régészeti társulat által felépített ákosi ev. ref. templom f. hó 9-én fényes ünnepséggel lett átadva a nyilvánosságnak. Ott áll a hatalmas, román styben visszaépített kéttornyu templom a kis magyar község közepén, hol a hegy öielkezik a rónával, a »Kis tükör« szerint a paradicsom szépségű Szilágyvármegyében. Áll egyfelől a ma-gyarság hatalmas védbástyája gyanánt, másfelől, hogy a magasságba emelkedő egyik tornyáról a kakas az éberséget, másikról a félhóldas csillag a protestáns fenkölt gondolkodást hirdesse, míg a művészi kezekkel alkotott gólyafészek jelké-pezze mintegy a léleknek más hazába tartozan-dóságát. A közel 70 ezer koronával visszaépített templom büszkén sorakozhatik művészi kivitelű alkotásában az építészet remekei, nemes egysze-rűségében a valódi kálvinista templomok közé. F, hó 8-án érkezett Dr. Bartók György erdélyi püspök kíséretével Ákosra. Az állomástól lovas-legények és óriási kocsi sor kísérte a tettek erős.

apostolatát a közönség éljenzései közepette a lelkes lakásra. Másnap nagyszámu papság, világi előkelőségek és a nép hullámzó tömege töltötte be a templom hatalmas hajóit. A buzgó ének után Viski Pál szilágyszolnoki esperes emelte imádságával égfelé a lelkeket. Utána Nagy István kémeri lelkész gyönyörű beszédével elragadta, megindította, hatalmas érveivel meggyőzte, buzgóságtól áthatott szavaival megtisztította a lelkeket a földi salaktól. Ezután bensőségteljes magasszárnyalásu imában a főpásztor dr. Bartók György püspök kérte az egek Urát, legyen a hely imádságnak helye, legyen boldog a haza, boldog az egyház. Keresztelési szertartást Tamás László kraszna-mihályfalvi, urvacsoara osztást K. Nagy Elek bogdándi, és Gáspár László érszodorói lelkészek végeztek. Végre Magyar István helybeli lelkész záró imát mondott. Délben fényes társas ebéd volt, hol gyönyörű felköszöntők hangzottak el, este sikerült műkedvelői előadás és táncmulatság. Isten óvja, őrizze a magyar kálvinista Si-ont, édes hazánkat, nemzetünket.

Dr. Bartók György, erdélyi püspök aug. 21-én hosszabb püspöki körútra indult. Ez alkalommal a görgényi egyházmegye azon egyházközségeit látogatja meg, mely az új beosztás szerint a nagy-sajói egyházmegyébe kebeleztetnek. A püspök kíséretében lesznek Kenessey Béla egyházkerületi főjegyző és Nagy Károly theol. tanár.

Nagyilondai kicsiny leányegyházközségünknek igen szép ünnepe volt az elmúlt hó 4-én. Ekkor tették le az újonnan építendő templomának alapkövét. Jelen voltak *Simó* Lajos patronus, egyházkerületi főgondnok, *Pap* István esperes, a ki megható szép imát tartott. Az egyházi beszédet *Kozma* Imre kacskái körlelkész mondta. *Budai* Elek deési ny. tanító vezetése mellett kirándult a deési iparos ifjak dalköre is és szabatos énekével emelte az ünnepély fényét. Legyen az új templom erős vára a hazaszeretetek és a kálvinista vallásnak.

Apróságok.

A dohányzás története. Egy Penn nevű angol könyvet irt a dohányzásról. A testes munka nemcsak a dohányosokat érdekelheti, hanem a közigazdaság művelőit is. Nagy tanulmányozás alapján mondja el Penn a dohányzás történetét. Ki volt az első, aki a dohánylevél illatos füstjével csiklandoztatta a torkát, azt persze nem lehet kideríteni. Bizonyos azonban, hogy ezt az élvezetet a napsugaras keletnek köszönheti a dohányos emberiség. Európába egy spanyol plántálta át 1559-ben és élvezete talán gyorsabban terjedt, mint az anizskártya. Már 1561-ben áradozva dicséri Nicot portugáliai francia követ az új növényt urnőjének, Medici Katalinnak. Ő volt a dohány első apostola Franciaországban. Angliába jóval később került, de azután annál hatalmasabban divatba jött. Füstlött mindenki, boldog boldogtalan, nő és férfi, öreg és gyermek. Dohányoztak a templomban, a parlamentben, mindenütt. A

gyermek pipával a szájukban mentek az iskolába és a tanító magyarázta nekik, hogy kell helyesen dohányozni. A tizenkettedik század derekán a dohányzás olyan divat volt Angliában, mint se azelőtt, se azóta, sehol. A tizennyolcadik században a dohányzási düh alaposan megcsökkent, sőt volt olyan idő, amikor a dohányost megvetették és büntették. Ez időben kaptak rá a tubakolásra, amivel a pipázásért kárpótolták és vigasztalták magukat a pipások. Petershaan angol államférfiről följegyezték, hogy az esztendő minden napján más burnótszelenczéje volt. A cigarettázás egészen új keletű gyönyörűség. A krími háboru alkalmával tanulták el az orosz és francia tisztok török kollegáiktól és ők terjesztették el mindenfelé: nem nagy hasznára az emheri tudónek.

Az emberi agy. Dr. Mategka egy cseh tudományos társaságban előadta az emberi agyról végzett vizsgálódásainak eredményét és előadása során érdekes eseteket említett. A legnehezebb férfi-agy, amely eddig vizsgálat alá került, egy 22 éves, 180 centiméter hosszú, jól táplált fiatal emberé volt és 1820 grammot tett ki. Az illető vízbe ölte magát. A legnagyobb női agy eddig 1500 grammnyi volt: a legkisebb 1020 grmm. Csak egy 89 éves végelegyengülő asszonynak volt még ennél is kisebb agya: 1000 grammnyi. Az átlagos agymennyiség a férfinnál 1400 gramm, a nőnél 1200 gramm. Kimutatta az összefüggést az ember munkaköre és agyának sulya közt is. A napszámos agya átlag 1410 grmm, egy bizonyos szakban dolgozó munkásé 1433 gram, cseléd-emberké 1436 gramm, gépészeké, gyárimunkásoké 1450 gr., kereskedőké, tanítóké, hivatalnokoké, zenészeké stb, 1468 gr. Magasabb szellemi fejlettségű, főiskolát végzett emberek átlagos agysulya 1500 gr. Az agy mennyiségében a táplálkozási és foglalkozási viszonyok is kifejezésre jutnak. A szabó agya csekély, mert egyáltalában rosszul táplálkozik és kis izommunkát fejt ki, míg a kovács vagy bányamunkás agyának nagyobb a sulya, mert egyáltalán nagy mértékben gyakorolják izmaikat és jól táplálkoznak. Érdekes dr. Mategkának az az észlelete, hogy az alkoholos italok készítésével vagy elárúsításával foglalkozó emberek agya átlag csak 1417 grammot nyom.

Aki az éveit a homlokán hordja. Japánban a nő nem tagadhatja el, hány esztendő, hanem szinte hirdetnie kell a korát. A leány tizennégy esztendő koráig, ameddig nem szabad férjhez mennie, rózsaszínű fátyolt visel a karján. Amint a tizennégy éves korát betöltötte, eladó sorba lép, a fátyolt el kell dobni, de e helyett nagy, gömbösvégű ezüst tűt szur a hajába. Ettől fogva köteles minden esztendőben még egy tűt tűzni a hajába, úgy hogy éveinek számát a homloka fölött viseli egész addig, ameddig férjhez nem megy. Japánban tehát könnyen meg lehet tudni, melyik kisasszony hány tavaszt látott. Azaz nem igen lehet. Mert Japánban a lombos kisasszonykák olyan lompos haját viselnek, hogy abban egy tűt tűni feje is elbujhatik. Ezért nem is látott még többet soha senki három tűnél, ami tizenhét esztendőt jelent. Törvény rendelí azt is Japánban,

hogy a melyik özvegyen maradt asszony még férjhez kíván menni, ezüst nyilat tűz a hajába, aminek azonban holtig való gyászolás az elhatározása, a haját simán lefésülni és úgy hordja befonatlan. Ilyen hajviselet, azt írják az utazók, meglehetősen ritkán lehet látni.

Mai képünkhöz.

Az állatok királyának, az oroszlánnak hazája Perzsiá. Természetes tehát, hogy akad ottan bátor, vállalkozó szellemű ember, ki a mérges oroszánt megszeli. Az ilyen oroszlánszelidítőket Perzsiában *pelivánok*-nak hívják. Valami komédiás féle emberek a pelivánok, a kik olcsó pénzért az utcán különféle mutatványokkal, állatseregetekkel szórakoztatják a népet.

Vegyes hírek.

A »**Vasárnap**« a közbeeső István király napi ipari munkaszünet miatt, egy nappal későbbben jelent meg.

A király helye Tuszánod. Az ötvenes években, midőn I. Ferencz József magyar király Erdélyt meglátogatta, Tuszánod is megfordult, sőt egy éjszakát ott is töltött. Nagy meleg lévén, az erdőn ütöttek sátrat és abban pihent a felség. A király látogatás hírére másnap már korán reggel összesereglett a szomszédos falvak székelysége s a sátrból kilépő királyt nagy ünnepélyességek között üdvözölték. Az ünnepi dikciók elhangzása után a király kijelentette, hogy kevés ilyen szép helyet látott s mily élvezet lehet itt élni. Meghallván ezt a falubirája, kilépett a sorból s a következő szavakat intézte a felséges urhoz: Felséges uram! Fogadja el ezt a kishelyet tőlünk. Igaz szeretettel adjuk. A király mosolyogva köszönte meg az adományozott telket, amely ma is még beépítetlenül áll várva, hogy a király rajta házat építtessen.

Augusztus 13-án mult 54 éve, hogy Görgey Arthur tábornok Világosnál letette a fegyvert.

Az ideai termés. A földmivvelésügyi miniszterhez érkezett jelentések szerint a próbacséplések nemcsak az Alföld nagyobb részében folynak, hanem már a felvidék sík részein, továbbá a királyhágón inneni vármegyék alsó részein is. Az eredmények egyes vidékeken és különösen a buzát nagy mennyiségben termelő részeken a remélnél valamivel kedvezőbbek.

Lajos napját, aug. 25. többhelyen hazafias ünnepekkel ülik meg, megemlékezve a magyar szabadság nagy apostoláról, Kossuth Lajosról. Ebből az alkalomból a »Vasárnap« is egy szép alkalmi verset közöl.

Kiss Áron püspök életveszélyben. Mi is megemlékeztünk a döghei egyházat ért veszedelemről. Most arról értesülünk, hogy a vihar alkalmával ott volt Kiss Áron tiszántuli püspök is, vejejénél Osváth Pál ev. ref. lelkésznel. Szakadó esőben érkezett a püspök a faluba s alighogy a paplakban megszállott, elemi erővel tört ki a vihar. Sürtü

menydörgés és villámlás között valóságos istenitéleti idő szakadt a községre. A vadul tomboló orkán gyökerestül töpte ki a fiatalabb fákat, majd belekapaszkodott az ev. ref. templom tornyába és óriási robajjal ledöntötte. A torony romjai mázsányi sulylyal zuhantak a templomra, amelynek tetőzete beomlott. A templom tövében álló paplakot sem kimélték meg a fékevesztett elemek. Az odacsapkodott omladékdarabok beszakították a lelkészlak tetejét s az oldalfalakat súlyosan megrongálták. A kis ház lakóit halálos rémület tartotta fogva. Az iszonyat alatt csak a fehérhaju aggastyán őrizte meg fenséges nyugalmát. A borzalom perczeiben az ő Urához emelte tekintetét és hangosan imádkozott. Az égi hatalom pedig megvédte az ő hű szolgáját és elmulasztotta népének fejről a romlás veszedelmét. A magyar protestáns hitében meggyőződött szívvel mondhat hálát az Istennek, hogy elhárította a csapást amely egyházának díszét fenyegette. Másnap reggel Kiss Áron püspök a templom romjai előtt, a szabad ég alatt istentiszteletet tartott. Az agg egyházfejedelem a vallás igéivel vigasztalta meg a nehéz sorssal sújtott lakosságot, amely a vihar következtében egész kenyerét elvesztette.

Mikes Kelemen emléke. Zágomban a Mikes-emlék bizottság nagy buzgalommal fáradozik azon, hogy Mikes Kelemennek emlékét minél maradandóbbá tegye. A bizottság legutóbb elhatározta, hogy a zágoni szülőházat, az ősi Mikes-kuriai romjaiból kiásatja, renovaltja és kerítéssel veszi körül. A faházat és a telket mostani tulajdonosá, báró Szentkereszthy Zsigmond készségesen bocsájtotta a bizottság rendelkezésére. Magára a Mikes szoborra tízezer korona gyűlt össze a mai napig.

Brassóban a Bem emléktábla német felírással van ellátva. Figyelmeztetésül egy éjszaka beragasztották a német felírást. Talán csak megértik ebből a tanúságot és magyar felírással cserélik ki.

Zászló avatás. A kolozsvári vasuti hivatalnokok »*Öszhang*« Önképző- dal- és zene-egylete aug. 16-án tartotta meg széleskörű zászlóavatási ünnepélyét. Résztvettek ez ünnepélyen a budapesti, szolnoki, debreczeni, brassói, szegedi stb. vasuti hivatalnokok egyletei is. Az ünnepély főrésze a Mátyás-szobor előtt folyt le. Zászlóavatási beszédet Irsay József kolozsvári ref. lelkész mondott. Este fényes hangverseny volt, melyen a különböző vasuti dalkörök szebbnél szebb darabokat énekeltek.

A szerkesztő póstája.

K. A. Küldött cikke nem nekünk való. Mi a 24-ik számban már megemlékeztünk a Rákóczy mozgalom jelentőségéről és az országos ünnepélyekről.

Többeknek. A kik fürdőzés vagy más ok miatt lakást változtatnak, kérjük, értesítsenek erről minket, hogy a lapot pontosan küldhessük.

D. J. M.-Bölkény. K. B. H.-Bodon. Küldeményeiket kaptuk. Közelebről adni is fogjuk. Szives köszönet.